

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

DEPARTAMENT KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO

Warszawa, 01 czerwca 2020 r.

DKO-WOK.053.12.2020.AT

Sz. P.
Dorota Zaniewska
Agata Preuss
Polski Instytut Przedszkoli Leśnych
Włókiennicza 9 6
15-424 Białystok
Polska

Szanowne Panie,

odpowiadając na petycję w sprawie wprowadzenia regularnych zajęć w naturze w szkołach i przedszkolach w Polsce oraz legalizacji leśnych przedszkoli i szkół, uprzejmie wyjaśniam, że podzielam Państwa stanowisko, że zadaniem edukacji powinno być upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży postawy przyjaznej wobec środowiska naturalnego i przyrody. Należy także zgodzić się ze stwierdzeniem, że kontakt z przyrodą ma decydujące znaczenie dla rozwoju człowieka, szczególnie w najmłodszym wieku, kiedy kształtują się postawy i wyrabiane są podstawowe nawyki względem otaczającego środowiska.

Należy jednak zauważyć, że podstawa programowa wychowania przedszkolnego oraz podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej¹ określają obowiązkowe cele i treści nauczania z zakresu edukacji przyrodniczej oraz edukacji zdrowotnej, sformułowane odpowiednio do wieku i możliwości poznawczych uczniów.

Przepisy podstawy programowej wskazują, iż do zadań przedszkola należy m.in. tworzenie warunków pozwalających na bezpieczną, samodzielną eksplorację otaczającej dziecko przyrody, stymulujących rozwój wrażliwości

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. z 2017 r., poz. 356, z późn. zm.).

i umożliwiającą poznanie wartości oraz norm odnoszących się do środowiska przyrodniczego, adekwatnych do etapu rozwoju dziecka oraz tworzenie sytuacji sprzyjających rozwojowi nawyków i zachowań prowadzących do samodzielności, dbania o zdrowie, sprawność ruchową i bezpieczeństwo.

Kończąc edukację w przedszkolu, dziecko powinno m.in.:

- umieć dostrzegać emocjonalną wartość otoczenia przyrodniczego jako źródła satysfakcji estetycznej,
- posługiwać się pojęciami dotyczącymi zjawisk przyrodniczych, np. tęcza, deszcz, burza, opadanie liści z drzew, sezonowa wędrówka ptaków, kwitnienie drzew, zamarzanie wody, dotyczącymi życia zwierząt, roślin, ludzi w środowisku przyrodniczym, korzystania z dóbr przyrody, np. grzybów, owoców, ziół,
- uczestniczyć w zabawach ruchowych,
- wykazywać sprawność ciała,
- rozpoznawać i nazywać podstawowe emocje, próbować radzić sobie z ich przeżywaniem,
- szukać wsparcia w sytuacjach trudnych emocjonalnie,
- nazywać i rozpoznawać wartości związane z umiejętnościami i zachowaniami społecznymi,
- eksperymentować.

Określone dla wychowania przedszkolnego warunki i sposób realizacji wskazują, aby organizacja zajęć na świeżym powietrzu była elementem codziennej pracy z dzieckiem w każdej grupie wiekowej, aby nauczyciele wykorzystywali zaniepokojenie dzieci elementami otoczenia, aby wśród stałych i czasowych kąpek zainteresowań był także kąpek przyrodniczy. Ponadto jest w nich mowa o wspólnym celebrowaniu posiłków, a także umożliwieniu dzieciom wybierania potraw, np. ze względu na walory odżywcze i zdrowotne produktów.

Edukacja przyrodnicza w szkole podstawowej jest realizowana w ramach następujących obszarów nauczania i przedmiotów:

- klasy I-III (I etap edukacyjny) – Edukacja przyrodnicza
- klasy IV-VIII (II etap edukacyjny) - Przyroda, Biologia, Geografia, Język obcy nowożytny, Etyka.

Priorytetowe znaczenie edukacji zdrowotnej zostało wskazane w preambule podstawy programowej. Przepisy wyraźnie stanowią, iż zadaniem szkoły jest kształtowanie postaw prozdrowotnych uczniów, w tym wdrożenie ich do zachowań higienicznych, bezpiecznych dla zdrowia własnego i innych osób, a ponadto ugruntowanie wiedzy z zakresu prawidłowego odżywiania się, korzyści płynących z aktywności fizycznej, a także stosowania profilaktyki.

Treści nauczania z zakresu edukacji zdrowotnej najmocniej są zaakcentowane w przedmiotach: Przyroda, Biologia, Edukacja dla bezpieczeństwa, Wychowanie fizyczne, Wychowanie do życia w rodzinie.

W szkołach ponadpodstawowych wymagania dotyczące edukacji przyrodniczej zostały określone w przedmiotach: Biologia, Geografia, Fizyka, Chemia, natomiast zagadnienia z zakresu edukacji zdrowotnej są zawarte w szczególności w podstawie programowej przedmiotów: Biologia, Chemia, Wychowanie fizyczne, Edukacja dla bezpieczeństwa, Wychowanie do życia w rodzinie².

Koncepcja sposobu realizacji celów i treści nauczania ustalonych w podstawie programowej należy do nauczyciela, którego ustawowym obowiązkiem jest opracowanie autorskiego programu wychowania przedszkolnego lub programu nauczania.

— Zgodnie bowiem z przepisami Art. 22a ustawy o *systemie oświaty*³ nauczyciel lub zespół nauczycieli przedstawia dyrektorowi przedszkola lub szkoły program wychowania przedszkolnego lub program nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego na dany etap edukacyjny.

Dyrektor przedszkola lub szkoły, po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej, dopuszcza do użytku w danym przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej, danej innej formie wychowania przedszkolnego lub szkole przedstawiony przez nauczyciela lub zespół nauczycieli odpowiednio program wychowania przedszkolnego lub programy nauczania.

— W realizacji programu wychowania przedszkolnego lub programu nauczania nauczyciel ma prawo do swobody stosowania takich metod nauczania i wychowania, jakie uważa za najwłaściwsze spośród uznanych przez współczesne nauki pedagogiczne⁴.

W związku z powyższym, metody nauczycieli wychowania przedszkolnego, jak i nauczycieli szkolnych mogą opierać się również na bezpośrednich kontaktach uczniów z przyrodą. Zatem przepisy prawa oświatowego gwarantują dzieciom prawo do swobodnego kontaktu z naturą. Biorąc powyższe pod uwagę, nie wydaje się wskazane wprowadzanie zmian obowiązujących w tym zakresie przepisów prawa oświatowego.

Z poważaniem

Katarzyna Koszewska
Dyrektor
Departament Kształcenia Ogólnego
/ – podpisany cyfrowo/

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie *kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia* (Dz. U. z 2018 r., poz. 467).

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 1481 t. j.

⁴ Art. 12 ust. 2 ustawy – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2019 r., poz. 2215 t. j.).